

De Spiritualiteit van de Liturgie

‘Spiritualiteit is lastig om te beschrijven, wat is spiritualiteit? Ja, ik ben er al meer dan 20 jaar mee bezig en kan het nog steeds niet goed onder woorden brengen. In dit woord zit spiritus, geest, vlam, vuur. Het is als wind. Je ziet het niet. Maar je kan wel zien wat voor schade wind kan aanrichten. Of neem de piano of het orgel die hier staan. Gewone instrumenten, die niks doen. Maar zodra je een toets aanraakt, gaat een snaar trillen. Zo is het ook met spiritualiteit’, aldus Ad de Keyzer, die op 24 april in onze kerk een zeer boeiende lezing gaf over de spiritualiteit van de liturgie .

Ad de Keyzer was werkzaam bij het Titus Brandsma Instituut in Nijmegen. Sinds twee weken is hij met pensioen. Na zijn gymnasium opleiding studeerde Ad theologie in Utrecht en in het bijzonder liturgiewetenschappen. In 1999 promoveerde hij op het proefschrift: Om voor Gods gelaat te staan. Een Expositio Missae .

De liturgie is een ritueel. Het heeft een begin en een eind. In ritueel zit het woord ‘ritus’ of ‘rite’, laten gaan. Een liturgie gaat en dat moet je durven te laten gaan. De valkuil is dat je teveel controle wilt hebben over de liturgie. Laten wij de lezing in een liturgie als voorbeeld nemen. Met welke ‘bril’ kijk je naar zo’n lezing? Heb je een ‘kerkjuridische bril’ op, dan zal je wellicht denken: “Een vrouw doet de Evangelie-lezing! Nee dat kan niet, dat moet een priester zijn”. Heb je ‘leraar-bril’ op dan zal je misschien kijken naar de houding en toon van de lector. Maar met een ‘liturgische bril’ op gaat het erom dat de rite van de lezing wordt voltrokken doordat wij horen! Wie hoor ik spreken: de lector, Jesaja of....God?

De mens moet ontvankelijk worden. Doel van de rite van de lezing is dat je God hoort en niet de lector. En dat is heel moeilijk voor de lector. Hoe lees je? Je spreekt als God! Het werkt pas als wij horen wat God tegen ons zegt!

In de liturgie is er geen geschiedenis en geen toekomst. Alleen het nu. De rite is dat God spreekt. Tijdens de rite van de communie eet je het lichaam van Christus. Je wordt wie je eet. Bij de communie worden wij een beetje Christus. Christus werkt in ons via de hostie die wij eten.

De werking van liturgie is persoonlijk. Het resultaat is dat je tot inzicht komt. Bidden is net zoiets. Bidden is heel moeilijk. De tekst moet tot bewustzijn zijn komen. Spiritualiteit is het besef dat je een andere weg ingaat. Dag Hammarskjöld, de VN secretaris generaal die in 1961 omkwam bij een vliegtuigongeluk in Congo, schreef in zijn dagboek: ik kies niet de weg, de weg kiest mij. Zo gaat het ook met ons als wij in de Mis Jezus worden.

In de liturgie zijn wij allemaal ontvangende mensen. De stem van God horen en ontvangen. Maria kon horen en ontvangen als geen ander, zo goed dat zij ‘er zwanger van raakte’ .

In de jaren 50 was er een onderscheid tussen liturgie en devotie. Liturgie was wat de priester deed, devotie was wat de leken deden, zoals een processie, lof. Bij het tweede Vaticaans concilie werd dit onderscheid afgeschaft. In het klooster zijn er wel acht

verschillende vieringen. Wij hebben in de kerk vooral de Eucharistie. Maar er zijn veel meer vormen dan je denkt. En ze zijn allemaal legitiem. De Eucharistie is misschien wel niet de beste vorm. Als vrouw heb je bij de Eucharistie pech dat je in een verkeerd lichaam zit en dat je daarom niet kan voorgaan, dat is niet goed. Je kan ook anders tegen een viering aankijken: Je bent bijeen in een ruimte. Wij zijn allemaal broeders en zusters. Het gaat om Participatio Actuosa. Dit is dat het volk de mis viert, het volk van God is de celebrant. Petrus schrijft: wij zijn een priesterlijk volk. De gewijde priester is een rol. Hij doet met het volk mee.

Aan het einde van de lezing liet Ad ons oefenen met de tekst: Geroepen tot liefde, 1 Johannes 4, 7-12. Een tekst geschreven als een proza, dan als gedicht en tot slot als lied. Wij ervoeren hoe sterk verschillend de lading is die de tekst meekrijgt als je hem leest als proza of gedicht of zingt.

Bennekom april 2018

Hans Wilmink, Rita Karsten